

ע' 2840/10

בית המשפט הצבאי לערעורים

בפני כב' ההרכב: אל"ם איתן הברמן – אב"ד

אל"ם יורם חניאל – שופט

אל"ם נתנאל בנישו – שופט

המערער: **ראפת עותמאן אברההים חאמד, ת"ז XXXXXXXXXX** (באמצעות ב"כ עו"ד בדר
אגברייה)

נגד

המשיבה: **התביעה הצבאית** (באמצעות ב"כ סרן עדי ניב)

ערעור על פסק דינו של ביהמ"ש הצבאי ביהודה (בפני כב' ההרכב סא"ל רוני עצמון, רס"ן מנחם
ליברמן ורס"ן אמיר דהאן)
בתיק מס' 3021/04 מיום 2/12/08
(הערעור נדחה)

תאריך הישיבה: 3 במאי 2011, כ"ט בניסן התשע"א.

פסק דין

האב"ד אל"ם א' הברמן:

1. בית המשפט הצבאי יהודה גזר על ראפת עותמאן אברההים חאמד (ת"ז 938382389) עונש של: "מאסר עולם בגין גרימת מותו בכוונה של מר ג'ורג' אל חג'ל ז"ל ועוד 12 שנות מאסר לריצוי בפועל, בגין יתר העבירות בהן הורשע בהכרעת הדין".
עונשים אלה, כך קבע בית המשפט הנכבד - ירוצו במצטבר.

על גזר הדין הזה, ועל הכרעת הדין שקדמה לו נסב הערעור שבפנינו.

כתב האישום

2. נגד המערער הוגש לבית המשפט הצבאי יהודה, כתב אישום שכלל שבעה פרטי אישום: בפרט האישום השני, שהוא האישום החמור מבין האחרים, הואשם המערער בעבירה של גרימת מותו בכוונה של תושב האזור, ג'ורג' אל חג'ל אשר נחשד "בשיתוף פעולה" עם ישראל. ארבעה

פרטי אישום נוספים(הפרטים: השלישי, הרביעי, החמישי והשישי) נסבו על עבירות של ניסיון לגרימת מוות בכוונה.

עוד יוחסו למערער עבירות של חברות ופעילות בהתאחדות בלתי מותרת (פרט האישום הראשון) וסחר בציד מלחמתי (פרט האישום השביעי).

מרבית חומר הראיות בתיק הוגש בהסכמה שגובשה בין התובע לבין הסנגור. חלקה של ההסכמה סויג בסייגים.

התביעה הגישה את סיכומי טענותיה בכתובים, אולם הסנגוריה לא הגישה סיכומים.

בית המשפט קמא (מפי האב"ד כב' סגן הנשיא סא"ל ר' עצמון) בחן בהכרעת הדין את ראיות התביעה ובהן שלוש אמרות של המערער שנמסרו במשטרה; עדויות מומחים בתחום הפתולוגיה ועדויות נוספות, הכול כמפורט בהכרעת הדין. לצידן, בחן בית המשפט את עדויות הסנגוריה.

3. תיאור הראיות בהכרעת הדין מראה כי המערער הודה בביצוע פיגועים וברצח המנוח אל חג'ל ואף הופלל על ידי אחר במעורבות ברצח המנוח.

אולם, לא כך בעדותו בבית המשפט.

4. כזכור, הסנגוריה לא הגישה סיכומים בכתב, אך בית המשפט קמא דלה את טענות ההגנה האפשריות מדברים שאמר הסנגור במהלך המשפט.

כך פירט בית המשפט קמא את הטענות העולות מדברי ההגנה לאורך המשפט:

"הודאתו של הנאשם, אף שלא נגבתה בדרכים פסולות המצדיקות משפט זוטא, אינה ראויה לאמון, וגם הודעותיו המשטריות של אכרם עותמאן חאמד אינן ראויות לאמון כלשהו. זאת, משום שהאמרות נמסרו לאחר חקירה קשה ולוחצת; ראיות חיצוניות ואובייקטיביות סותרות את הפרטים שמסרו הנאשם ואכרם באמרותיהם; הנאשם עצמו חזר בו מהודאה בפיגוע קטלני, ורשויות החקירה והתביעה האמינו לשינוי זה בגרסתו. מכאן, שיש חשש שמא גם שאר הודאות הנאשם היו הודאות שווא; חוות דעתו של מומחה לרפואה משפטית סותרת, ולפחות מטילה ספק סביר, בקביעה שהמנוח ג'ורג' אל חג'ל נרצח בחנק באמצעות חבל, ועל כן אין לתת אמון באמרות הנאשם בעניין זה" (הכרעת הדין עמוד 21 שורה 40 ואילך)

5. ביהמ"ש הנכבד קמא לא קיבל את גרסתו של המערער לנסיבות ולתנאים שבהם נחקר וכתוצאה מאלה למשקל שניתן לתת להודאותיו.

בהסכמו את הדוגמאות שהביא לבחינת נסיבות החקירה אומר שופט הרוב הנכבד כך:

"לאור זאת אני סבור כי יש לקבוע שהנאשם שיקר בניהמ"ש בנוגע לנסיבות בהן נחקר ובהן נגבו אמרותיו. לפיכך אני דוחה את טענות הנאשם כאילו הכתוב באמרות הוא שקר שנובע מלחצים בחקירותיו" (ראה: עמ' 24, שורה 12 ואילך)

6. בית המשפט קמא בחן בזהירות ובקפדנות את הודאות המערער במבחן הפנימי ובמבחן החיצוני ובסופו של יום קבע כי הן "צולחות" את שני המבחנים. בה במידה קבע בית המשפט קמא כי נמצא גם חיזוק לגבי הראיות הצריכות בו.

7. לאחר בחינת פרטי האישום כולם מצא בית המשפט קמא להרשיע את המערער בעבירות נשוא פרטי האישום הראשון, השני, הרביעי והשביעי ובאשר לאישומים השלישי, החמישי והשישי, זיכה בית המשפט קמא את המערער מעבירות של ניסיון לגרימת מוות בכוונה והרשיע אותו בעבירות חלופיות של ירי לעבר אדם (קיצרנו מאוד את הנאמר בהכרעת הדין המפורטת, אך נשוב עוד למה שנקבע בה במסגרת הטענות בערעור).

עד כאן תמצית דברי סגן הנשיא הנכבד השופט עצמון.

8. השופט הנכבד ליברמן הסכים עם עמדתו של סגן הנשיא. השופט הנכבד אמיר דהאן הצטרף לדעת חבריו לגבי פרטי האישום: הראשון השני והשביעי ולגבי יתר האישומים (השלישי, הרביעי, חמישי ושישי) הציע לזכות את המערער בהיעדר תוספת ראייתית הדרושה לביסוס הודאתו.

עד כאן תמצית ההליך בבית המשפט הנכבד קמא. ומכאן אל הערעור.

הערעור

9. המערער, באמצעות בא כוחו הנכבד עו"ד בדר אלדין אגבריה, הגיש לנו הודעת ערעור מפורטת וערוכה היטב וגם טען בפנינו בעל פה בטוב טעם.

מטבע הדברים נתייחס תחילה אל האישום השני שהוא, כזכור, החמור מבין האישומים.

האישום השני

10. על פי המפורט בכתב האישום המתוקן (מתאריך 21.5.05), המערער היה חבר בחולייה של ארגון התנזים- פת"ח. המערער וחבריו לחולייה יצאו לחקור את המנוח ג'ורג' אלחג'יל (להלן: המנוח) אשר נחשד בשיתוף פעולה עם ישראל, המערער וחבריו יצאו לביתו של המנוח בטייבה, נכנסו לביתו, הוציאו אותו בכוח ולקחו אותו לבית נטוש במזרעה אל שרקייה. שם נשאר עם המנוח, המערער ושניים מחברי החוליה. השלושה "חקרו" את המנוח ולאחר שהודה בשיתוף הפעולה עם ישראל חנקו השלושה את המנוח באמצעות חבל עד אשר נפח את נשמתו ומת. לאחר מכן נזרקה גופתו של המנוח באזור עין אלחרמיה. מותו של המנוח נגרם כתוצאה ממעשיו של המערער (וחבריו) ומותו של המנוח נגרם בכוונה.

עד כאן פרט האישום השני.

11. אין מחלוקת בין המערער למשיבה כי המנוח נחטף כמתואר, נחקר ולאחר מכן נרצח. אולם- על כך ב"כ המערער בטיעונו בפנינו- **"אין שום ראיה ואין שום בדל ראיה בחומר הראיות הקושר את המערער לרצח חוץ מאשר הודעתו של המערער"**.
(ראה פרוטוקול הדיון בערעור עמוד 2 שורה 25).

12. שלוש אמרות מסר המערער לפני חוקרי המשטרה שהוגשו לבית המשפט קמא באמצעות העד רס"מ דב משית, הוא עד תביעה מספר 1 (אמרה מתאריך 6 במאי 2004 - ת/9 א; אמרה מתאריך 19 במאי 2004 - ת/9 ב, ואמרה מתאריך 7 ביוני 2004 - ת/9 ג).

באמרותיו אלה מתייחס המערער לפרט האישום השני. פירוט מועיל של דברי המערער בשלוש אמרותיו כלול בעמודים 2-4 של הכרעת הדין בבית המשפט קמא. ובאשר לפרט האישום השני סיכם סגן הנשיא עצמון את הדברים כך: (עמוד 3 שורה 42 ואילך)

"באמצע שנת 2002 אמר רביע חאמד לחברי החוליה כי אל חג'ל, נוצרי כבן 40, נשוי מטייבה העובד ברכב, הוא מרגל ישראלי. ע"א ראוף עתשה מפקד החוליה אמר להם לחקור את אל חג'ל. הנאשם (המערער כאן- א.ה.) יצא לעשות זאת יחד עם אכרם אחיו, בלאל עג'רמה, הארון אדריס, איאד מוראד, ע"א עיאני שוראב חאמד, רביע חאמד והיה עמם גם איהאב חדר, נהג מונית בעל תעודת זהות ישראלית. כולם נסעו לביתו של חג'ל, בפורד טרנזיט הלבן של איהאב, כשהם רעולי פנים. החבורה לקחה את המנוח מביתו לבית נטוש במזרעה אל שרקייה ושם חקרו אותו עד שאמר להם שהוא מרגל ישראלי. הנאשם מסר כי הוא, הארון וע"א רחיס חנקו את המנוח בחבל עד שמת."

13. המערער לא טען בבית המשפט הנכבד קמא נגד קבילות אמרותיו. לפיכך, משפט זוטא לעניין קבילות האמרות לא התקיים. אך טענות רבות לעניין משקלן של האמרות נשמעו גם נשמעו. ובדבריו של בא כוח המערער:

"אציין כי במהלך המשפט בביהמ"ש קמא אנו לא טענו למשפט זוטא ולא טענו לקבילות האמרות. לטעמנו הופעל לחץ כזה או אחר על המערער ואולי הוא הודה בדברים כדי להתפאר, הלחץ שהופעל אין בו כדי לפסול את האמרות, לכן אנו התמקדנו ונתמקד במשקל של האמרות. אני חושב כי המשקל שואף ל-0". (פרוטוקול הדיון בערעור עמוד 2 שורה 27)

14. בעדותו בבית המשפט (ישיבת 7 ביוני 2007 עמוד 3 שורה 8) מודה המערער כי אכן אמר את מה שכתוב באמרתו (זו שמיום 19.5.04): **"אני אמרתי את הדברים האלה, אבל הם אינם נכונים, דברים אלה לא קרו"**.

ומדוע, אם כן, סיפר המערער לחוקריו את האמור באמרתו? על זה משיב המערער כי לגבי אמרתו הראשונה הוא סיפר את מה שסיפר כדי לסיים את החקירה ולצאת מאווירת החקירה ובאשר לאמרתו השנייה (19.5.04) אמר את שאמר כדי להתפאר באוזני המדובבים.

15. בית המשפט הנכבד קמא לא האמין לעדות המערער עת העיד בפניו לגבי נסיבות גביית אמרותיו ולא קיבל את הטיעון כי בשל לחץ החקירה והרצון להתפאר בפני המדובבים, האמור באמרותיו איננו אמת (ראה הכרעת הדין פרק "גרסת הנאשם" החל מעמוד 22 ואילך).
16. אי האמון של ביהמ"ש קמא בגרסת המערער, שהעיד בפניו, לא נשען רק על התרשמות של ביהמ"ש מן העדות, אלא על שורה של היבטים המצביעים על קשיים בקבלת גרסתו.
17. כך למשל, נמצא כי גרסת עדותו של המערער לגבי הדרך שבה נגבו אמרותיו נכבשה בקרבו ימים רבים ולמרות מה שהיו לו הזדמנויות לא מעטות, לא בחר להציף ולתת לה ביטוי. גם שקרים וסתירות שהתגלו בדברי המערער ופורטו בעמודים 22 ו-23 להכרעת הדין, מעידים כי גרסתו לעניין הודאתו מעוררת תמיהות רבות.
- בעד שהעיד החוקר (רס"מ דב משיח) בפני ביהמ"ש, לא נשאל החוקר בחקירתו הנגדית בנושא גרסת המערער לא הוצגה בפניו.
18. לנוכח כל הדברים האלה (מבלי למצות) החליט ביהמ"ש קמא כי הודאותיו של המערער אין בהן פגם ואנו לא ראינו עילה להתערב בממצאיו של ביהמ"ש קמא, מה גם שהמערער העיד שם והתרשמות בלתי אמצעית מן העדות נתונה לביהמ"ש קמא ולא לנו.
19. המערער העלה בפני ביהמ"ש הנכבד קמא טיעון, עליו הוא חזר בפנינו, וזה עיקרו של הטיעון: המשפט הישראלי מבקש, לשם בחינת אמינותה של הודאת הנאשם, עמידה בשני מישורים. במישור אחד, נבחנת ההודאה על פי הגיונה הפנימי ובמישור האחר, היא נבחנת במידת השתלבותה עם תמונת המציאות העולה, בין היתר, מראיות אחרות. בשני ההיבטים האלה-כך המערער-לוקה הודאת המערער עד שהיא פגומה במשקלה הראיתי.
20. המעיין בהודאות המערער יראה כי הן **"מפורטות מאוד, ברורות והגיוניות. הנאשם מרבה בפרטים- שמות ופרטים מזהים של הדמויות השונות, סוגי כלי נשק וכלי רכב, מקומות, לוחות זמנים, תוצאות הפיגועים וכו'..."** (ראה: הכרעת הדין ע"מ' 24 שורה 39 ואילך).
- יחד עם זאת, באמרתו השלישית מודיע המערער כי הודאתו במעורבות בפיגוע בו נרצח מתנחל, הודאה זו שקרית הייתה. מתברר שרשויות החקירה האמינו לדבריו אלה של המערער והוא לא הועמד לדין על רצח המתנחל, שבו, כזכור- הודה.
- הנה אומר בא כוח המערער, הודאה שנראית על פניה כאמת, הכוללת פירוט והגיון המספק את צורכי הבחינה הפנימית של הודאות, נסתרת על ידי הודאה מאוחרת שנמצאת כנכונה עד שלא בא בעקבות ההודאה הראשונה אישום ברצח-זהו מצב המטיל ספק בנכונותן של הודאותיו הראשונות כולן ובשל הספק הזה אין לתת להן משקל.
21. ביהמ"ש קמא בחן את הנסיבות שבהן העיד המערער ושלל את שהודה, כאמור, בחקירתו. הנה אחר שהמערער הודה ברצח **אל חג'אל** לא חשש עוד וייחס לעצמו מעשה רצח נוסף מה שמעניק לו-כדברי ביהמ"ש קמא- כבוד רב יותר בכלא בקרב פעילי גדודי חללי אל-אקצה. ואולם, לאחר שהמערער עומת בחקירתו עם אחיו, התברר לו כי החוקרים יודעים שלא המערער השתתף בפיגוע הרצחני ולכן חזר בו מהודאתו השקרית.

22. אכן, יש מקום לדעה כי הפרטים המרובים שמסר המערער בחקירתו אודות המעשה, שהוא לא היה מעורב בו, מקורן במה שסיפר לו אחיו ומכאן מוסברת הרהיטות של חקירתו, הפרטים שאותם ידע בברור וכל כיוצא באלה.
23. כאמור, ביהמ"ש הנכבד קמא לא ראה בהודאה (שלא הייתה אמת) ובחזרה ממנה (שהייתה אמת), בנסיבות המתוארות, סיבה להטיל דופי בכל הודאותיו של המערער והן אכן התקבלו. מסקנה זו, של ביהמ"ש קמא, מקובלת עלינו בנסיבות העניין, כך גם הנמקתו של ביהמ"ש קמא לעניין זה. נוסף לכאן גם את ההתרשמות הבלתי אמצעית של ביהמ"ש קמא מעדותו של המערער בפניו, ובשל כל אלה יחדיו לא נתערב במסקנותיו של ביהמ"ש קמא לעניין משקלה של הודאת המערער.
24. היבט אחר של משקל הראיות נוגע לסיבת מותו של המנוח מר ג'ורג' אל חג'ל. כתב האישום המתוקן בפרט האישום השני מפרט (בסעיף משנה 4) כי לאחר שהמנוח הודה בשיתוף פעולה עם ישראל נחנק באמצעות חבל עד שנפח את נשמתו.
25. אמרנו שאין מחלוקת בין הצדדים כי המנוח אכן מצא את מותו, אולם השאלה האם מותו נגרם בחנק על ידי חבל, כפי שמתאר זאת כתב האישום, נותרה סלע מחלוקת בין התביעה לבין הסנגוריה.
26. גישתו של המערער היא כי בעדותו (ת/9ב) אמר במספר מקומות שמותו של המנוח נגרם בשל חניקתו בחבל.
- ואילו הפתולוג, ד"ר ג'ילאל אלג'עברי (עד הגנה מס' 2) שהוא זה שניתח את גופת המנוח, קובע בעדותו כי סיבת המוות היא דימום חזק במוח עקב אלימות חיצונית שפגעה בראשו (ראה סעיף 142 לכתב הערעור).
- סתירה זו, בין עדותו של המערער בהודאתו לבין המציאות המשתקפת-כך המערער-מעדותו של הפתולוג, מובילה בהכרח למסקנה כי: **"אמרותיו של המערער (ת/9ב) ו-(ת/9ג) ככל שהן מתייחסות לדבריו של המערער לעניין פרט האישום השני אינן מהימנות, וביהמ"ש הנכבד מתבקש לדחות אותן כבלתי מהימנות ולא לתת להן שום משקל ראיתי"** (סעיף 156 לכתב הערעור).
27. ברם, אל מול חוות דעת זו עמדה עדותו של ד"ר חן קוגל אשר העיד מטעם התביעה.
28. ביהמ"ש הנכבד קמא פירט באריכות את עדויותיהם של שני הפתולוגים שהעידו בפניו, שקל ופירט את התרשמותו, ובסופו קבע כי מקובלת עליו עמדתו של ד"ר חן קוגל, שהוזמן כעד הזמה, מטעמה של התביעה בביהמ"ש קמא.
- גישתו של ד"ר קוגל היא כי ייתכנו מקרים שבהם חבל שחנק צווארו של אדם עד שהביא למותו, לא יתיר סימנים בעור (בחלקו העליון או מתחתיו). תופעה כזו תתכן בייחוד במקרים בהם היה הקורבן חסר יכולת להתנגד בשל אובדן הכרה או סיבה אחרת.
- גישה מקצועית זו של ד"ר קוגל, נשענה הן על ידעתיו וניסיונו שלו והן על ספרות רפואית שהציג. ביהמ"ש הנכבד קמא העדיף את עדותו של ד"ר קוגל על פני עדותו של ד"ר אלג'עברי וטעמי העדפה זו פורטו היטב בהכרעת הדין.

לא ראינו עילה להתערב בהחלטתו של ביהמ"ש קמא, וגישתו שהובילה להעדפת עדותו של ד"ר קוגל, מקובלת גם עלינו.

29. כאמור, התזה שעליה העיד ד"ר אלג'עברי שוללת את השימוש בחבל עליו העיד המערער. שלילה זו-כך עמדת המערער-מביאה לכך שאין לקבל את אמרותיו של המערער בשל הסתירה שבינן לבין המציאות, כפי שהיא מוכחת בעדות הפתולוג. ולפיכך, משקיבל ביהמ"ש הנכבד קמא את עמדתו של ד"ר קוגל והעדיף עמדה זו על פני עמדתו של ד"ר ג'עברי, נשללת הסתירה לה טען המערער, בין דבריו ועדותו לבין הראיות האחרות. הסיכום הוא, שביהמ"ש הנכבד קמא קיבל את הודאתו של המערער והרשיע אותו בעבירה נשוא פרט האישום השני. הבחינה במסגרת הערעור של מסקנותיו של ביהמ"ש הנכבד קמא אינה מצביעה על עילה להתערב בהכרעת הדין בפרט האישום הזה. הנמקתו של ביהמ"ש קמא נראית לנו, ואנו דוחים לכן את הערעור לגבי פרט האישום השני. מכאן, אל פרטי האישום האחרים.

פרטי האישום האחרים:

30. כתב האישום המתוקן (מתאריך 21.2.2005) ייחס למערער שבעה פרטי עבירה ובתמצית, אלה הם:

- פרט אישום ראשון ייחס למערער חברות ופעילות בארגון התנוזים- פת"ח שהיא התאחדות בלתי מותרת.
- פרט האישום השני- ייחס, כזכור, עבירה של גרימה בכוונה למותו של המנוח ג'ורג' אל חג'ל- וכאמור, את הערעור בנושא זה דחינו בפרק הקודם.
- פרט האישום השלישי- מייחס למערער עבירה של ניסיון לגרימת מוות בכוונה בשל השתתפותו בירי לעבר ג'יפ צבאי בשנת 2003.
- פרט האישום הרביעי מייחס למערער עבירה של ניסיון לגרימת מוות בכוונה בשל ירי לעבר רכב ישראלי באוקטובר 2003 באזור גשר סילוואד.
- פרט האישום החמישי מייחס למערער עבירה של ניסיון לגרימת מוות בכוונה בשל ירי לעבר רכב ישראלי בכביש המוביל לעופרה.
- פרט האישום השישי מייחס למערער עבירה של ניסיון לגרימת מוות בכוונה בשל ירי לעבר רכב ישראלי מאזור מזבלת סילוואד לעבר הכביש המוביל לעופרה.
- פרט האישום השביעי מייחס למערער סחר בציוד מלחמתי בשנת 2004 בכך שהעביר רובה m-1 ומחסנית לידי אחר.

כתב האישום המתוקן מפרט את פרטי העבירה אך אנו נזקקים כאן לסקירה תמציתית בלבד.

פרט האישום הראשון:

31. המערער עת נחקר במשטרה, הודה בביצועה של העבירה שייחס לו כתב האישום בפרט הראשון. לצד ההודאה התחזקה ההודאה בעדותו של אכרם עותמאן חאמד- אחי המערער (ראה ת/10 עמוד 2 שורה 3 וכן ת/11 עמוד 1 שורה 14 ואילך).

ראיות אלה סיפקו את בית המשפט קמא והמערער הורשע בפרט האישום הראשון.

פרט האישום השלישי:

32. העבירה נשוא פרט האישום הזה על פי כתב האישום הוגדרה כניסיון לגרימת מוות בכוונה. בית המשפט הנכבד קמא מצא כי במקרה זה לא ברור מאיזה מרחק ירה אכרם אמין חאמד ברכב הישראלי (גייפ) שחלף, האם הירי היה מכוון והאם הגייפ היה ממוגן. (ראה הכרעת הדיון עמוד 39 שורה 29 ואילך) בנסיבות אלה, כך בית המשפט קמא, **"בהיעדר יכולת לומר כי מוות היה תוצאה טבעית וצפויה של מעשה הנאשם וחברו, לא ניתן להשתמש בחזקת הכוונה להוכחת היסוד הנפשי של הנאשם בניצוע המעשה"** (ראה שם), ומכאן הורשע המערער בעבירה של ירי לעבר אדם, תחת העבירה שבה נקב כתב אישום.

33. המערער טען בפנינו שאין כל ראיה אובייקטיבית למעשה העבירה חוץ מדברי המערער עצמו (ראה פסקה 162 להודעת הערעור). אמרותיו של אכרם אמין סותרות את עמדת המערער, אמרותיו של המערער לא אמינה כלל. ומכל מקום, אין בנמצא לעניין עבירה זו תוספת ראייתית בבחינת "דבר מה נוסף" התומך את קיומה של העבירה. עוד סבור המערער שההודאה על פי הנסיבות כאן מחייבת תוספת ברמה של סיוע.

34. השאלה האמורה עמדה בלב מחלוקת שנפלה בבית המשפט הנכבד קמא. שופט המיעוט רס"ן אמיר דהאן, סבר שיש לזכות את המערער מהעבירה נשוא פרט האישום השלישי (וכך גם מהעבירות נשוא פרטי האישום הרביעי, החמישי והשישי), בשל כך שלא הובאו ראיות מספקות, ובלשונו:

" אין בפנינו אימות לפיגוע או ניסיון לאימות שצריך היה לנסות ולאמתו כאשר הראייה בעייתית כל כך". (ראה הכרעת הדין עמוד 43 שורה 22).

35. הבעייתיות של הראייה נעוצה בהודאתו של המערער שכרכה שקרים ואמיתות ביחד, ובמיוחד, כשהמערער העיד על עצמו כמי שביצע רצח שכלל לא הוא שביצע. הנה הודאה מפי המערער, שנראתה על פניה מפורטת וסדורה, נמצאה שקרית. השקרים שבהודאות המערער מקרינים על עדותו בכללה ומצדיקים דרישה ותוספת ראייתית משמעותית. זאת ועוד, כך שופט המיעוט הנכבד, השגת ראיות אובייקטיביות אינה כרוכה, בנסיבות כאן, בקשיים מיוחדים והייתה נתונה בידו רשויות החקירה. אמת, היוקקות להודאת נאשם, כראיה יחידה לעבירה, מחייבת תוספת ראייתית שמשקלה ועניינה משתנים לפי נסיבות העבירה, אולם, נראה לנו כי בית המשפט הנכבד קמא (שופטי הרוב) היו ערים לצורך הזה.

שופטי הרוב סבורים כי:

"אמרותיו של הנאשם זוכות לתימוכין ולאומותים בנוגע לנושאים לא מעטים, ולא רק בנוגע לרצח אל חג'יל המנוח". (הכרעת הדין עמוד 39 שורה 7 ואילך)

36. התימוכין שמצאו שופטי הרוב בבית המשפט הנכבד קמא ביחס לגיוס המערער לתנזים על ידי ע"א ראוף עתשה, החברות בתנזים ובגדודי אל אקצא, תקיפת אנשים עם "בעיות מוסר", הגישה לנשק ובכלל זה נשק שנמצא בידי חוסני עזאת, וכאשר חזר בו המערער מהודאתו ברצח, לא חזר בו מהודאתו מהעבירות האחרות בהן הודה.

לאור זה ראו שופטי הרוב לתת משקל מלא לגרסתו הסופית של המערער בחקירתו וכן לראות בחיזוק ההודאה בהיבטים נוספים או אחרים כחיזוק גם לעניין העבירה שבפרט האישום השלישי.

37. בנסיבות התיק הזה, אכן נדרשה זהירות גבוהה במידת האמון שראוי לתת להודאת המערער. מי שכבר "הודה" בביצוע רצח שאחר ביצע, יש להיזהר במתן אמון בהודאות אחרות שלו. יחד עם זאת, נראה לנו ששופטי הרוב בבית המשפט קמא גילו את מידת הזהירות הראויה ולא ראינו להתערב בקביעת הרוב.

הנה כי כן הערעור המתייחס לפרט האישום השלישי נדחה.

38. הערעור לגבי פרטי האישום השלישי, הרביעי, החמישי והשישי נסבים כולם על הטיעון שאותו דחינו לגבי פרט האישום השלישי. לאמור: לא הובאו תוספות ראייתיות או דבר מה נוסף, מעבר להודאת המערער, שיחזקו את הודאתו, יחברו אותה אל המציאות ויצדיקו את ההסתמכות עליה.

כפי שנדחתה הטענה לגבי העבירה נשוא פרט האישום השלישי, כך נראה לנו שיש לדחותה לגבי פרטי האישום הרביעי, החמישי והשישי.

ההנמקה לגבי זיכוי המערער מניסיון לגרימת מוות בפרט האישום השלישי והרשעתו החלופית בירי לעבר אדם, יפה גם לפרטי האישום החמישי והשישי. הטעם הוא, כזכור, שלא היו בפני בית המשפט קמא ראיות לגבי כוונת הקטילה ונסיבות הירי כשלעצמן לא סיפקו תשתית מספקת להפעלת החזקה שאדם מתכוון לתוצאות הטבעיות של מעשיו.

ואולם, בפרט האישום הרביעי השיבו נוסעי הרכב באש אל עבר המערער אחר שירה לעברם. מכאן סבר בית המשפט קמא (דעת הרוב) כי יש באלה תשתית מספיקה כדי לבחון את כוונת המערער כפי שהיא משתקפת מהתנהגות הנוסעים ברכב. כך, מתוך שנוסעי הרכב השיבו באש עולה שחשו סכנה ואיום לחייהם. הסכנה והאיום הם תולדה ישירה של התנהגות המערער. והתנהגות זו "מפעילה" את החזקה שהמערער התכוון לתוצאה הטבעית של התנהגותו.

הנה כי כן, אין להתערב בהרשעתו של המערער בעבירה נשוא פרט האישום הרביעי.

אם נסכם עד לכאן, הרי אנו דוחים את ערעורו של המערער גם לגבי העבירות נשוא פרטי האישום 4, 5 ו-6.

פרט האישום השביעי

הערעור בפרט האישום הזה מכוון את חיצי לגבי האמון שיש לרכוש להודאת המערער.

האישום בפרט זה מתייחס לכך שהמערער בתחילת 2004 נענה לבקשתו של חוסני עזאת להסתיר נשק מסוג M-1 שהיה ברשות חוסני. המערער פנה ביחד עם חוסני לע"א ע"אני שוארב חאמד וביקש

ממנו להחביא את הנשק. בעקבות הפניה האמורה, הוחבא הנשק במבנה נטוש ליד ביתו של ע"א חכים.

המערער הודה במעשה המתואר, דבריו אומתו באמרתו של חוסני עזאת והנשק אכן נמצא במקום המחבוא כפי שהצביע עליו חוסני עזאת.

הנה כי כן, יש לדחות את הערעור גם ביחס לפרט האישום הזה.

פרט האישום הראשון

גם הטיועון בערעור לגבי פרט האישום הראשון מתייחס בעיקרו להיעדר האמון שיש לתת לעדות המערער.

אולם, חברותו של המערער בארגון התנזים (מאמצע שנת 2000) שבה מודה המערער, זכתה לחיזוק באמרות אחיו אכרם עותמאן חאמד (ת/10 עמ' 2 שורה 3 וכן ת/11 עמ' 1 שורה 14 ואילך).

הנה כי כן גם את הערעור לגבי פרט האישום הזה יש לדחות.

לסיכום

דחינו את ערעורו של המערער לגבי כל פרטי האישום שבהם הורשע ובכך אנו דוחים את ערעורו.

הערה: עיינתי בחוות דעתו המפורטת של השופט הנכבד אל"ם נתנאל בנישו (כתוארו דאז, היום נשיא ביהמ"ש) והגעתי לכלל דעה - כמוהו - שאין מקום בנסיבות המיוחדות כאן להחזיר את התיק לביהמ"ש קמא כדי שיבחן האם יהיה בסיכומי הסנגור, שהובאו בפניו, כדי להצדיק שינוי של הכרעת הדין או גזר הדין.

עמדתי לעניין הערעור לגופו לא השתנתה בעקבות העיון האמור בחוות דעת הנשיא, ואני נותר בדעה שהבעתי ולפיה יש לדחות את הערעור.

השופט אל"ם י' חניאל:

קראתי בעיון רב את חוות דעתו של אל"ם איתן הברמן ואת חוות דעת הנשיא אל"ם נתנאל בנישו והגעתי למסקנה חד משמעית כי יש לתמוך בדעתו של האב"ד אל"ם איתן הברמן.

אכן, שתי סוגיות לפנינו. באשר לסוגיה הראשונה הנוגעת לבקשת הסנגוריה לביטול הכרעת הדין אני תומך בכל פה בפסיקתו של הנשיא המבוססת היטב על כל צדדיה, ובאשר לסוגיה העיקרית הנוגעת לערעור גופו, אני שב ומבהיר כי פסיקתי כפסיקת האב"ד איתן הברמן כי יש להרשיע את המערער במיחוס לו בכתב האישום.

את התייחסותי לאמרות המערער ולכל הראיות הנוגעות אליו, הבעתי בפירוט בפסיקה שנתתי בעניינם של **אכרם ובלאל**, עמדתי זו לא השתנתה והיא שרירה וקיימת בתיק זה ביתר שאת חרף העובדה כי לא התקבלו סיכומים בעניינו של המערער ובשלב הראוי לכך במשפטו הוא.

הנשיא אל"ם נ' בנישו:**כללי**

עיינתי בחוות דעתו של חברי כב' השופט אל"ם א' הברמן. על אף שחוו"ד זו מבוססת היטב בראיות ובמסקנות ביהמ"ש קמא, לאחר עיון מגיע אני למסקנה כי יש לנתח את המסכת הראייתית באופן שונה, תוך קבלת עיקר טענות ההגנה. אפרט, על כן, את שנראה לי נדרש במישור העקרוני, אבחן על פיו את הערעור הנוכחי ואקבע מהן התוצאות המתחייבות לשיטתי.

אך בטרם אצלול לטענות המהותיות בערעור, מן הצורך להתייחס לשתי סוגיות מקדימות. ראשית, רואה אני לציין כי מתן פסק דין זה התעכב יתר על המידה. ברם, זאת במידה רבה לנוכח העובדה כי עסקינן בפרשה מורכבת מאוד, במסגרתה עניינו של המערער התברר במקביל ובצמוד לעניינם של מעורבים אחרים, לגבי שניים מהם סברנו כי ההכרעה בתיקם יכולה להיות בעלת השפעה על תיק זה. על כן, רק בתום בחינת עניינם של המעורבים האחרים ופרסום פסק הדין בנוגע אליהם, מתפרסם פסק הדין הנוכחי.

הנושא השני הדורש את התייחסותנו, נוגע לבקשות הסנגור לביטול פסק דין ולהחזרת התיק למתן הכרעת דין או להשלמת הכרעת דין.

בקשת הסגוריה לביטול הכרעת הדין

במהלך הדיון בערעור, עתר הסנגור לביטול פסק הדין ולהחזרת תיקו של המערער למתן הכרעת דין מחודשת על ידי ביהמ"ש קמא. בקשה זו נסמכה על העובדה כי ביהמ"ש קמא נתן הכרעת דין מבלי שעייין בסיכומי ההגנה.

שניים היו הנימוקים לבקשה. ראשית, התבסס הסנגור על פסיקת ביהמ"ש העליון לפיה **"הכלל הוא כי אין מקום ליתן הכרעת דין מבלי שאלה (סיכומי הצדדים-נ.ב.) הוגשו, או נשמעו בעל פה"** (ע"פ [1262/08](#) ענתאוי נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 4.8.14)). שנית, הפנה הסנגור להערת אחד מחברי ההרכב קמא בתיק הנוכחי, השופט רס"ן מ' ליברמן (כתוארו אז) בתיקם של שני מעורבים אחרים בפרשה, **בלאל עג'רמה והארון עיאד**. באותו עניין העיר כב' השופט ליברמן :

"בתיקו של ראפאת עצמו, למרות תזכורות רבות של ביהמ"ש, לא הגיש סיכומים, כך שלא הובאו בפני ביהמ"ש כל אותם מקרים בהם מסר ראפאת דברים אשר גורמי החקירה לא מצאו לתת בהם אמון. לכן, המסקנה המתבקשת הייתה שראפאת מוסר דברי אמת, ובשילוב סיכומי התביעה בקשר לדרך גרימת המוות של אל חג'ל, ניתן להגיע למסקנה שראפאת דיבר אמת, אף באותו אירוע. עתה, לאחר עיון בסיכומי ההגנה, אשר כאמור לא הוגשו בתיקו של ראפאת, לא השתכנעתי שבאופן כללי יש לייחס אמון רב לדברי ראפאת. גם התייחסותי להסברי התובע בעניין מותו של אל חג'ל משתנה. במצב דברים זה, כאשר מידת האמון אותה אני מעניק לאמרותיו של ראפאת פוחתת, משנה גם נכונותי לקבוע, שאין בדברי ד"ר ג'עברי אף לעלות לכדי ספק סביר.

ברור לי שתוצאה זו יש בה להשליך על תיקו של ראפאת עצמו, כפי שברור לי שאין להגנה להלין אלא על עצמה, על כך שלא מצאה לנכון להגיש סיכומים ולהפנות את בית המשפט לכל אותן סתירות ובעיות באמרותיו של ראפאת.
(תיק (יהודה) 2544/05)

הסנגור מטעים כי, אם כך דעתו של השופט ליברמן, קיימת אפשרות כי ההרכב כולו ישנה את הכרעתו. לאור שניים אלה, סבר הסנגור כי, גם בהתחשב בזמן הרב שחלף מאז הוגש כתב האישום נגד המערער, קיים צורך להורות על החזרת התיק לשמיעת סיכומים ומתן הכרעת דין מחדשת.

בקשה זו נדחתה על ידנו בדיון (החלטה מיום 07.04.11). באותו מועד קבענו כי את נימוקי החלטתנו נפרסם במסגרת פסק הדין.

לאחרונה (15.02.15), הגיש הסנגור בקשה דומה, בהסתמך על פסק דינו של ביהמ"ש העליון (עניין **ענתאוי הנ"ל**). על בסיס אותו פסק דין, תיקן הסנגור את עתירתו וביקש כי נורה על החזרת התיק לביהמ"ש קמא להשלמת הכרעת הדין בלבד, מבלי שנבטל את פסק הדין המקורי של בימ"ש קמא.

לאחר שקילה, אנו מוצאים לדחות גם את הבקשה הנוכחית של הסנגור. נמק את דחיית שתי הבקשות האמורות.

מתן אפשרות לצדדים לסכם את טיעוניהם בטרם יכריע ביהמ"ש את הדין הינה ביטוי מובהק של הזכות להליך הוגן. הדברים נקבעו לא פעם על ידי ביהמ"ש העליון (ראו לדוגמא עניין **ענתאוי הנ"ל**) ואף בפסיקת בימ"ש זה (ראו ישום ב**ב"ש 2048/11 נג'נג'יה נ' התוב"ץ** (פורסם בנבו, 11.12.11)).

הכלל אשר נקבע הינו, על כן, כי מתן הכרעת דין ללא הגשת סיכומים תהווה עילה טובה לביטול פסק הדין והחזרת העניין לביהמ"ש קמא.

ברם, כמו בכל עניין, לכלל זה יתכנו חריגים. בראש ובראשונה, כאשר תגיע ערכאת הערעור למסקנה כי מימוש מלא של הזכות להליך הוגן אינה מחייבת הליך דרסטי כביטול פסק דין. שנית, כאשר ביהמ"ש יתרשם כי לא נגרם עיוות דין (ראו לדוגמא **ע"פ 8868/11 בגימוב נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 23.6.12) בו על אף אי הגשת סיכומים ושורה של מחדלים נוספים בייצוג המערער, הגיע ביהמ"ש העליון למסקנה כי אלה אינם יוצרים עיוות דין והותיר את הרשעת המערער על כנה).

עם תום בחינת הדברים, סברנו ועודנו סבורים כי, בנסיבות הייחודיות של תיק זה, הבטחת מימוש הזכות להליך הוגן אינה מחייבת או מצדיקה את החזרת התיק להכרעת הדין מחדש או להשלמת הכרעת הדין. אנו אף סבורים כי הכרעת הדין ללא סיכומים לא יצרה במקרה זה עיוות דין.

ברקע הדברים נזכיר כי בקשת הסנגור לביטול הכרעת הדין לא נכללה בערעור הסנגוריה והועלתה לראשונה בדיון בערעור שהתקיים ביום 7.4.11. בדומה, בקשתו המתוקנת הוגשה כאמור בפברואר 2015, היינו למעלה משלוש שנים לאחר שמיעת הערעור. עוד נציין כי ניתנו לסנגור הזדמנויות

רבות להגיש את סיכומיו, כאשר ביהמ"ש קמא עיכב את מתן הכרעת הדין במשך חמישה חודשים תמימים, בהם הסנגור היה רשאי להגיש את סיכומיו בכל עת. בנוסף, לאחר שהסנגור לא הגיש את סיכומיו, התרה בו ביהמ"ש, במספר הזדמנויות, כי עליו להחיש את הגשת הסיכומים, מאחר שהכרעת הדין כבר נמצאת בשלבי כתיבה. על אף זאת, התמהמה הסנגור בהגשת סיכומיו עד ליום 1.12.2008, היינו יום לפני המועד שנקבע להקראת הכרעת הדין, כאשר ביהמ"ש קמא ציין כי הכרעת דין זו כבר נחתמה ימים ספורים קודם לכן. על כן, האחריות לאי הגשת הסיכומים במועד בו היה ביהמ"ש קמא מתרשם מהם, רובצת כולה לפתחו של בא כוח המערער. משכך, קיים אינטרס מובהק של סופיות הדיון הפלילי, המטה את הכף לאי החזרת התיק לדיון מחודש בביהמ"ש קמא.

חרף זאת, לא היינו ממהרים לדחות את בקשת הסנגור, הנוגעת כאמור לחלק מרכזי של ההליך הפלילי. אלא שבתום שקלא וטריא בעניין הגענו למסקנה כאמור כי לא תהיה בהחזרת הדיון לערכאה קמא כדי לקדם משמעותית את שמירת זכויותיו של המערער, זאת ממספר טעמים מצטברים.

הראשון, נוגע לעובדה כי בענייננו, שלא כמו בעניינים פלילים רגילים, כבר ניתנה לשופטי ההרכב ההזדמנות לעיין מחדש בקביעותיהם בהכרעת דינו של המערער ובמיוחד בשאלת האפשרות לסמוך על מהימנות גרסאותיו בחקירה לשם הרשעתו. הזדמנות נדירה זו, שהתעוררה במסגרת הדיון בעניינם של שני מעורבים אחרים בפרשה, נוצלה על ידי אחד משופטי ההרכב, כבי שופט ליברמן, כדי לבטא את השינוי שחל בדעתו באשר למסקנות הראויות בשאלת האמון אותו יש להעניק להודאות המערער. בניגוד לכך, שופטי ההרכב הנוספים, אשר אף הם נחשפו שוב לטיעוני הסנגור בעניין המערער, לא ראו לשנות את דעתם, עובדה אשר גם בה טמונה אמירה פוזיטיבית בנוגע לענייננו. לאור זאת, כאשר עמדותיהם של שופטי ההרכב ברורות ומגובשות, גם לאחר שעיינו בסיכומי הסנגוריה בנוגע למהימנות הודאתו של המערער, נראה כי לא תהיה תועלת להגנה בהחזרת התיק להכרעה מחודשת של שופטי ההרכב.

על כך יש להוסיף כי על אף אי הגשת הסיכומים, ביהמ"ש קמא לא פסח על שום טענה שהסנגור העלה בפנינו. טענות אלה היו ידועות לביהמ"ש קמא, שכן הן פורטו על ידי הסנגור במהלך ניהול המשפט (ראו דברי ביהמ"ש קמא בהכרעת הדין, עמוד 21 שורות 39 ואילך). טענות הסנגוריה בסיכומיה ואף הטיעונים שהושמעו בערעור נדונו כולם על ידי ביהמ"ש קמא בהכרעת דינו המפורטת. ביהמ"ש עמד על נקודות החוזק והחולשה של הראיות, על גרסאות העדים השונים, הערכת מהימנותם, ועל המסקנות העובדתיות אותן יש לגזור מהראיות שהונחו בפניו. כל טענות ההגנה נבחנו ביסודיות על ידי ביהמ"ש קמא, אשר ראה לקבל את חלקן ולדחות אחרות, כמפורט בהכרעת הדין. יתרה מכך, הערעור הנוכחי מבוסס על בקשת הסנגור כי נבחן בשנית את הטענות אותן העלה בפני ערכאה קמא, מבלי שנטענו טענות חדשות שלא נדונו בהכרעת הדין (השוו ערעור הסנגוריה, בעיקר מעמוד 41-53, עם הכרעת הדין, עמוד 30 ואילך).

לבסוף, יש לציין כי מלבד אי הגשת הסיכומים במעודם, לא נפלו פגמים נוספים בניהול ההליך על ידי הסנגור. בהתאם ניתן לקבוע שהמערער זכה לייצוג הולם וכי אי הגשת הסיכומים נותרה מעידה נקודתית של הסנגור שאינה מגיעה לכדי ייצוג רשלני כללי.

בנסיבות אלה, הגענו למסקנה כי, גם אם נכשל בא כוחו של המערער כשל חמור כשלא הגיש סיכומים בזמן, וגם אם מוטב היה לו ביהמ"ש קמא היה מעניק דחייה נוספת של הדיון לשם בחינת סיכומי הסנגור, לא נגרם עיוות דין למערער.

על כך יש להוסיף כי בערעור ניתנה לסנגור אפשרות מלאה להעלות שוב באופן סדור את כלל טענותיו בנוגע לתשתית הראייתית ולמסקנות העובדתיות והמשפטיות אותן יש להסיק על פיהן.

על כל אלה יש להוסיף כי לצד הצורך בעמידה דקדקנית בזכות הנאשם להליך הוגן, האינטרס הציבורי, ובמידה לא פחותה אינטרס הנאשם עצמו, מחייבים שמירה על יציבות וסופיות קביעות ביהמ"ש.

לנוכח כלל האמור, בחלוף עשר שנים מתחילת ההליך, נראה לנו כי בנסיבות הייחודיות שפורטו יש לתת את משקל הבכורה לעקרון סופיות הדיון ולהביא לסיום מלא של ההליכים.

משכך, אנו סבורים כי אין הצדקה ואף לא תועלת בהחזרת תיק זה לבחינה מחודשת של ביהמ"ש קמא.

הערעור לגופו

הרשעתו של המערער מתבססת בעיקרה על הודאותיו. הודאות אלו, שנמסרו במהלך החקירה, הינן הודאות חוץ, עליהן לא חזר המערער במהלך משפטו. לא הייתה מחלוקת כי ההודאות נמסרו על ידי המערער. המערער אומנם טען כי ההודאות נבעו מלחץ שהופעל עליו בחקירה, אך ביהמ"ש קמא דחה טענות אלה כשקריות וקיבל את ההודאות.

עם זאת, הצדדים ובעקבותיהם שופטי ביהמ"ש קמא נחלקו באשר למשקל אותו יש להעניק לאותן הודאות.

כלל השופטים הסכימו כי קיים קושי לבסס הרשעה על סמך הודאות המערער בלבד, מאחר שהמערער הודה במעורבות בעבירה של גרימת מוות בכוונה, הודאה אשר הסתבר בהמשך החקירה כי הייתה שקרית. האב"ד אף הזהיר עצמו כי הדברים השקריים האמורים פורטו באופן כה משכנע שהיו עוברים ללא קושי את מבחן האמינות הפנימית שנקבע בפסיקה.

על רקע קביעות אלה, השופטים היו תמימי דעים כי נדרשה תוספת ראייתית חיצונית על מנת לבסס הרשעה על סמך הודאת המערער. שופטי הרוב (האב"ד, אליו הצטרף כב' השופט רס"ן מ' ליברמן) הגיעו למסקנה כי חיזוקים חיצוניים כאמור מצויים לרוב פרטי האישום, ובניהם אף לגרימת מותו בכוונה של תושב האזור, המנוח **אל חגיל** (להלן: המנוח). שופט המיעוט, כב' השופט

רס"ן א' דהאן, סבר כי נדרשות ראיות תומכות ברמה של סיוע. שופט המיעוט סבר כי נמצא סיוע כאמור לחלק מהעבירות, ביניהן גרימת מותו בכוונה של המנוח. משכך, ראה להצטרף לחבריו ולהרשיע בעבירות אלה (גרימת מוות בכוונה, חברות ופעילות בהתאחדות בלתי מותרת, סחר בציוד מלחמתי). באשר לחלק האחר של העבירות, לגביהן לא מצא די ראיות, ביקש לזכות את המערער (ניסיון לגרימת מוות בכוונה ושלוש עבירות של ירי לעבר אדם).

כבר עמדנו על כך כי, לימים, דן ההרכב בעניינם של שני מעורבים נוספים בפרשה זו, **בלאל עג'רמה והארון עיאד**. במסגרת הכרעת הדין בעניינם כב' השופט ליברמן הביע דעתו כי עתה, לאחר שעייין מחדש בדברים ואף התרשם מסיכומי הסנגור, שלא היו בפניו עת הרשיע את המערער, שינה עמדה באשר ליחס האמון הכללי אותו יש לתת לדברי המערער בחקירתו. כב' השופט ליברמן הוסיף כי הוא ער לכך שיש בתוצאה זו כדי להשליך על עניינו של המערער.

בטיעוניו בערעור הנוכחי חוזר הסנגור על טענותיו בנוגע לשאלת מהימנות אמרות החוץ של העדים, בראשם המערער.

על רקע כלל האמור, עלינו לבחון את מידת המהימנות אותה יש לתת להודאותיו של המערער בעניינו.

לצורך כך, מן הראוי להזכיר מספר הלכות רלוונטיות, אם כי נעשה זאת בקיצור נמרץ שכן הלכות אלו מוכרות.

ראשית, נציין כי אין בעובדה שחשוד שילב בהודאותיו דברים כוזבים כדי לשלול מיניה וביה הסתמכות על הודאות אלה. ביהמ"ש רשאי לברור מתוך ההודאה פרטים אשר זכו לאמנו ונמצאה להם תוספת ראייתית, ולבסס הרשעה על פיהם (ראו [ע"פ 1714/95 יתום נ' מדינת ישראל](#), תק-על-511, (2)97).

זאת ועוד, דחיית גרסת הנאשם לגבי נסיבות גבית אמרתו עשויה לחזק את אמינותה של ההודאה (ראו ע' 4326/07 **התביעה הצבאית נ' רזק** (פורסם בנבו, 10.12.09).

לא זו אף זו, אלא שאישור מחודש של חשוד בדבר נכונות הודאתו בזמן החקירה או חזרה על ההודאה במספר הזדמנויות במהלך החקירה עשויים לחזק את אמינותה (ראו דנ"פ 4530 4342/97 **אל עביד סולימאן נ' מדינת ישראל**. תק-על-98(2), 23).

עוד נקבע כי כאשר מודה חשוד ברצף עבירות המהווה מסכת עובדתית אחת, די יהיה בתוספת ראייתית לחלק מההודאה על מנת לאשר את כולה (ראו [ע"פ 378/03 פלוני נ' מדינת ישראל](#). תק-על-2005(2), 1128).

ברם, ככל שאמינותה הפנימית והחיצונית של הודאת חוץ של הנאשם נפגמת בעיני ביהמ"ש, תידרש תוספת ראייתית משמעותית יותר להרשעה על פיה.

את משקלה של התוספת הראייתית, גוזר, על כן, ביהמ"ש מהמשקל הראייתי אותו ראה להעניק להודאה. בהתאם, **"ככל שמשקלה העצמי של ההודאה הוא קטן יותר, גדול הצורך להיזקק לאמת מידה חיצונית לבחינת האמת שבהודאה"** (ע"פ 715,744/78 לוי נ' מדינת ישראל, פ"ד לג (234, 228(3)).

לאור האמור, לעיתים תעמוד בפני ביהמ"ש הודאה בעלת מהימנות כה מצומצמת, עד כי זה יראה לנכון לחייב צירוף ראייה מסבכת של ממש לשם ביסוס הרשעה (ראו עניין אל עביד).

יש לזכור עוד כי ראייה הטעונה סיוע עשויה להוות תוספת ראייתית לראייה אחרת, למשל לשמש "דבר מה נוסף" להודאת חוץ (ראו ע"פ 4732/10 מדינת ישראל נ' פלוני (פורסם בנבו, 10.10.11):

לבסוף, נזכיר כי בכוחן של ראיות שונות, אשר לבדן אינן יוצרות תוספת ראייתית ברף הדרוש, עשויות להצטרף לכדי מכלול אחד אשר יספק את דרישת התוספת (ראו ע"פ 6790/97, דוידוב נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 21.01.99)).

המערער טען לאורך משפטו כי לחץ בו היה נתון במהלך החקירה הוא אשר הביאו להודות במעשים שלא נעשו על ידו. ביהמ"ש קמא דחה טענה זו. נימוקיו, המבוססים על מהימנות גובה ההודאות ועל דחיית גרסת המערער על דוכן העדים, ראויה גם בעיניי.

יחד עם זאת, אין ספק כי המערער הפליל עצמו במהלך חקירתו בעבירה אותה לא ביצע.

בנוסף, מסר המערער על אודות אירועים שונים שכביכול סופרו לו על ידי אחרים, בראשם אחיו, **אכרם**. אלא שלא נמצאו ראיות התומכות במסקנה כי אירועים אלו התרחשו במציאות. חלקם אף לא אושר בהודאותיהם של אותם מעורבים, גם כאשר אלה הודו בעבירות אחרות. כך בנוגע לשלושה פיגועי ירי, לגבי חלקם נטען שהביאו לפגיעות ברכוש ובנפש. כך גם בנוגע לחטיפת תושב מקומי. אמנם המערער לא טען כי נטל חלק באירועים אלה, אלא כי סיפרו לו על התרחשותם. אולם, היעדר ראיות תומכות ולו לעצם עובדת מסירת הדברים, אכן מעורר חשד כי גם חלק זה של הודאתו בדה המערער מלבו. לא למותר להדגיש כי מסקנה זו משליכה על מידת האמון אותה יש להעניק לכלל דבריו של המערער בהודאותיו. מסקנה זו מתחזקת לנוכח העדר ממצאים תומכים ברורים באשר לגרסת המערער בנוגע לאופן גרימת מותו של המנוח. גם בעניין זה, הגם שתמים דעים אני עם חברי כי יש בדבריו של ד"ר קוגל להסיר חלק מהספקות שהועלו על ידי הסנגור, עדיין נותרו חלקים משמעותיים של גרסת המערער הנעדרים תמיכה ראייתית חיצונית.

לצד האמור, אין גם להתעלם משורה של נושאים בהם דברי המערער בהודאתו אומתו בראיות חיצוניות שבאו בפני ביהמ"ש. אלה פורטו באופן ממצה על ידי האב"ד בהכרעת הדין (ראו עמודים 26-29 להכרעת הדין).

על רקע מסקנות אלה, ראויה בעיניי קביעתו של כב' השופט דהאן, לפיה, בנסיבות הייחודיות המתוארות ובשים לב לפגמים שנתגלו בהודאות המערער, תיתכן הרשעה על פיהן אך בתנאי כי תימצא להן תוספת ראייתית חיצונית בעלת משקל של ממש בדרגה של "סיוע". עוד אני סבור כי לנוכח שקריו של המערער בהודאותיו, לכל הפחות בנוגע לעבירה חמורה אחת, ובשים לב לממצאי

המהימנות הכללית עליהם עמדתי, הזהירות מחייבת להזדקק לתוספת ראייתית לכל אחת מהעבירות.

אדגיש כי ער אני לכך שבקביעות אלה הנני מחמיר מאוד מעבר לדרישות הדין. אולם, סבורני כי הקושי הממשי לסמוך על דבריו של המערער מצדיק החמרה זו.

בשונה מחבריי, הגעתי למסקנה כי ראיית סיוע כאמור אינה בנמצא לחלק הארי של הודאת המערער, בראשם גרימת מותו של המנוח.

ביהמ"ש קמא ובעקבותיו אף חבריי רואים באמרותיו של אחי המערער, **אכרם**, סיוע כאמור. ואכן, העד אישר את השתתפותו הישירה של המערער בעבירות רבות ביניהן, חטיפתו של המנוח.

אחדד תחילה כי אמרותיו של **אכרם** לא הוגשו בהסכמה לאמיתות תוכנן, זאת בניגוד לקביעת כב' השופט עצמון בהכרעת דינו. בדיון שהתקיים ביום 22.04.2007, ציין הסנגור במפורש כי הוא מסכים להגשת האמרות "**כאילו שהדברים נאמרו בהם נאמרו על ידי העד אבל אני שומר על זכותי להסתמך על כל חלק באמרות אלה או לתקוף כל חלק באמרות אלה כראות עיניי**" (וראו אף את דברי הסנגור מיום 23.03.08). לאור זאת, לא אוכל להסכים עם קביעת ביהמ"ש קמא כי אמרות אלה יכולות לשמש תוספת ראייתית משמעותית להרשעה בכל הקשור לעבירת גרימת מותו בכוונה של המנוח, מבלי שתבוסס אמיתות תוכנן.

ואכן, בעיניי יש להתייחס לדבריו של **אכרם** בזהירות יתרה. הסנגור הטיב לעמוד על הסתירות הרבות שנפלו בין אמרותיו של עד זה לבין ראיות חפציות שונות שנאספו במהלך חקירתם של פיגועים רבים אליהם התייחס. בנוגע לחלק אחר של האירועים, כלל לא נמצאו ראיות התומכות בדבריו של העד, על אף שאלה היו אמורות להימצא. כך לדוגמא, בנוגע לשני פיגועים בהם טען העד שהירי שבוצע על ידו ועל ידי חבריו גרם לפגיעה בכלי הרכב. בנסיבות אלה, מתעורר חשש שמא תיאורי העד משוללי אחיזה במציאות.

אמת, עיקר הסתירות והפרכות האמורות מתייחסות לעבירות שבהן לא היה מעורב המערער. עם זאת, בעיניי משקימת מסה קריטית של אי דיוקים, פרכות ותמיהות בנוגע בדבריו של העד, נפגעת מהימנותם באופן המונע לראות בהם תוספת ראייתית מספקת להרשעת המערער.

למסקנה דומה הגעתי בעניינו של **הארון עיאד** (ע' 1698/10, ע' 1709/10, ע' 1839/10, ע' 1841/10), לגביו קבעתי:

" ברם, בשים לב לסתירות הרבות בין דברי ראפאת ואכרם עליהן הצביע הסנגור, בנוגע למועד החטיפה, מקום החקירה והרצח ומספר וזהות המעורבים, מגיע אני למסקנה כי בהעדד ראיייה חיצונית מסבכת לאמרות אלה, אין בכוון להצטרף לכדי תשתית ראייתית מספקת להרשעת המערער הארון, וזאת גם לא בעבירת החטיפה."

לנוכח כלל האמור, איני מוכן לראות בדבריו של **אכרם** תמיכה ראייתית מספקת להרים את נטל התוספת הראייתית המוגברת הדרושה לשיטתי להרשעת המערער על יסוד הודאותיו בחקירתו.

לאור מסקנה זו, עלינו לתור אחר קיומן של ראיות נוספות.

ואכן, בפני ביהמ"ש הובאו אמרותיהם של עדי תביעה נוספים, אשר לא הייתה מחלוקת בנוגע לאמינות תוכנם. אלה כוללות מספר התייחסויות למעשים שבוצעו על ידי המערער. ברם, מעטות הן האמרות המתייחסות באופן ישיר לעבירות שפורטו בכתב האישום. בעניין זה נוכל לציין את אמרתו של **חוסני עזאת** המאשרת את המתואר על ידי המערער בהודאתו בכל הקשור לפרט האישום השביעי.

יחד עם זאת, מעבר לכך אינני מוצא ראיות העשויות להוות סיוע להודאת המערער ברמה הנדרשת על ידי בתיק זה.

לנוכח האמור, לו דעתי הייתה נשמעת היינו מזכים את המערער מחמת הספק מהעבירות המיוחסות לו בכתב האישום, מלבד פרט האישום השביעי.

למותר לשוב ולציין את שקבענו במספר הזדמנויות בפרשה זו, כי מחדלי החקירה מהותיים, בעיקר בכל הקשור להתאמת האמרות של העדים השונים עם הראיות הפיזיות, הפכו את הכרעת הדין לקשה ביותר. מצופה מגורמי החקירה כי ילמדו את הלקחים הנדרשים מפרשה זו.

הוחלט כאמור, בפסק דינו של האב"ד אל"ם א' הברמן, נגד דעתו החולקת של הנשיא אל"ם נ' בנישו.

ניתן היום, 10 במרץ 2015, י"ט באדר התשע"ה, בנוכחות המערער, ב"כ המערער והתוב"ץ.

(-)	(-)	(-)
_____	_____	_____
שופט	אב"ד	שופט

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

איתן הברמן 54678313-2840/10

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה